

Zas Latweeschu draugs.

1843. 4 November.

44ta lappa.

Jaunas siņas.

Is Pēterburgas. Ra distā Kreewu semmē tee willki' dauds beesaki un nī knaki, ne kā muhsu mallās, to lassitaji gan jau no teem stahsteem muhsu 38tā lappā buhs atsinuschi; bet tē wehl zittu: Mojsilewes gubbermentē eewillkabs nakti us 27tu Mai weens willks tai zeemā Makarinki, nokohde gulstosham semneekam wirs-uhpu un eekohde winnam daschā weetā pee galwas un pakauscha. Kad nu semneeks usmohdees fahje waimanaht, tad willks gan, istruhzees, lehje druszin atpakkat, bet tuhlin mettahs no jauna winnam wirsū un eewainoja winnam mugguru. Kaimini atkrehje, un willks steepahs prohjam, bet zittā mahjā, uskahpe us feena-behniuu, kur zittam gulstosham semneekam smaridigi sakohde faklu. — Moskawas gubbermentē gahje 4tā Zuhni pee ta zee ma Komajewo tshetras, jaunās semneeku meitas lejsā sebrstees. Uskritte winnam willks un papreeksch sagrahbe meitiuu no 7 gaddeem, bet schi rahwahs walkā un aisbehdse. Nu sakehre ohtru, druszin leelaku, no 10 gaddeem, un to pee semmes rahwe prohjam. Tresha, no 13 gaddeem, trihzeja un drebbeja, to flattoht; bet zettorta, jaunaka, no 11 gaddeem, sagrahbe kohku, tezzeja wilkam pakkat un tik drohschi tam uszirte, ka schis sawu laupijumu atlaide un istruhzees dewahs meschā. Us tahdu wihū isdewahs tik jaunai meitiinai sawu draudseni isglahbt no breesmigas nahwes.

Is Odeffas, pee melnas juhkas mallās. No 14tas lihds 16tai September tad nu tur scho gaddu us Keisera pawehleschanu pirmu leelu mahjās lohpu-pahrraudsifchanu turreja. Abbās pirmās deenās tik isprohweja, zik spehka sirgeem un strahdajameem wehrscheem effoh. Preeksch to bija tahds zetta gabbals islassihets, kas 120 affis garumā weenlihdūgi stahws gahje us kalnu. Treshā deenā pahrraudsija tohs labbakus barrojamus wehrschus, tahs gohwis un wissadus zittus mahjas-lohpus. Wisswairak leels pulks semneeku to pawehleschanu wehl kreetni ne bija saprattuschī: ka tik wajagohē tahdus lohpus ardsiht, kas pa wissu gubbermenti tee wissbrangaki effohē, un bija drihs tik ne wissus sawus lohpiuus fadsinnuschī. Ohtrā deenā pehz pahrraudsifchanas isdallija tahs gohda-dahwanas. Par sirgeem dabbuja weens leelkungs selta-medalki, diwi kates sudraba medalki, un weens 100 rubl. sudr. par dahwanu; par teem wisslabbakeem strahdajameem wehrscheem dewe weenam leelam kungam sudraba gohda-sihmi un ohtram sawadus gohda-rakstus, bet weenam semneekam 80 rubl. sudr.; par barrojamem wehrscheem schinkojo weenam leelam kungam selta-medalki un ohtram sawadus gohda-rakstus; par tahm wisslabbakahm gohwim ar winnu

tekkem dahwinaja weenam kungam subraba gohda; sismi un weenam semneekam 70 rubtus fudr. un ta arri tabs zittas dahwanas par teem zitteem labbakeem mahjaslohpeem isdallija wiffu tauschu preekschâ, jaukai musihkei atskannoht, un tabdâ weetâ, fo ar raibahm, smukkahm wimpelchm bija isgresnojuschi. Tohs lohpus wiffus, ar bantehm un pulkeh m ispuschkotus, wedde gohdam, un arri musihkei atskannoht, ap leelu tirgu un pa leelakahm celahm.

Is Pruhfchu semmes. 41ma lappa no turrenes stahstija, ka 24ta Septem-ber turwu pee ta zeema Jaun-Lomitz warrens trohksnis paschâ semmes eekschâ effoht atskannejis. Bet ka jau brihscham noteek ar schahdahm sunnahm, kas pehz weena woi ohtra zilweka leezibahm tohp farakstia: weens wihlahs, skattoht woi dsirdoht, un nahk ohtrs, teikdams: naw teefs, fo tu fakki; es labbaki esmu raudsijis un dsirdejis! — ta patt irr gabbijees ar to sinu pahr Schlehstieru walsts nahkofchu uggunswehmeja kalnu. Tas zilweks, kas scho sinu farakstia, irr peewihlees; to apleezina ohtrs, kas to leetu gruntigi irr ismeklejis. Bija semneeki tur no saweem laukeem jo deenas jo waitaf akminus salafflijuschî un tahdâ weetâ pa leelu tschuppi pee mallas likkuschî, fur no kalna eet lejâ. Minnetâ deenâ akmini zaur sawu paschu smaggumu un ar warrenu trohksni wiffi wehlahs lejâ, un luhf, dascham zilwekam, kas tahumâ ween stahweja un skaidri ne redseja, kas tur notikke, schritte, ka trohksnis no paschas semmes eekschas atskannoht, zitti akmini no semmes isschaujotees, u. t. j. pr.

Is Drehsdenes. Stalgaja ne fenn tur weena preilene, turriga renteskunga meita, kahdâ walfarâ ar fwezzi rohka zaur mahjas tumfchu gangi. Us reis winnai us kritte wihrs ar apsegtu waigu, ahtrumâ ar schkehrehm nogreese winnas garrus mattus un aisbehdsfe. Preilene gauschi raudaja, wezzaki errojabs, wiffas teefas mekleja pehz ta faundarritaja, bet ne atradde. Tshws sohlija, 200 dahlderus tam zilwekam doht, kas to wihru pee teefas usdohtu, un raug, us tahdu wihsi isdewabs, to leetu west pee gaismas. — Renteskunga gaspascha mihloja, ka winnas namma-meitas turrejabs tihwas un glihtas; bet dascha tannis mallâs labprahst woi zauru deenu eet ar nefukkateem matteem, woi sawas biffes pinnoht dauds laika rehre, brihscham ir zittus darbus aiskawedamas. Tapehz gaspascha fenn lafkôs jau bija eeraddinajufees, no tahm meitahm, fo nehme deenestâ, praffiht, lai labbaki sawas biffes nogreeschohst pa wiffam. Waffarâ peemeldejabs atkal jauna namma-meita pee winnas, bet isruhksahs, kad gaspascha pahr sawu wezzu mahjas likkumu winnai stahstija. Lohne bija leela, ta pehz meita ilgi waitrs ne kawejabs, deenestu usnehme, un nozirpe mattus. Bet winnai bija bruhsgans, tas pahr to palikke sirdigs un saunâ prahcâ apnehmahs, pee gaspaschas atreebtees un winnai paschai biffes nogreest. Tok patrehslibâ missejabs, un ne gaspaschai, bet winnas meitai ar warras darbu uskritte. Laundarritajs jau eerwests zeetumâ un dabbuhs to strahpi, fo tabs semmes likkumi par tahdeem nedarbeem spreesch.

Is Wahzsemmes. Weens mehrneeka kungs Weimares pilssehtâ, Bohne wahrda, jau labbu laizinu dsihrees fo isdohmahc, ar fo leefmas warretu dschist, kad kaut fur ugguns-grehsks zellahs, taggad sawadu suppi irr fatalisjis, kas ar uhdeni weegli fajanzabs un katru ugguni ishâ laikâ pabeids, kad tik ar to flazzina. Winsch Weimares leel-erzogam derwe sunnahc, ka winsch pee masa ugguns sawu suppi gan jau

effoht isprohwjeits un atraddis deesgan spehzigu effam, bet wiasch luhdschoht, lat winnam arri dohd brishw, lauká kauschu preekschá leetu ugguni uskurt un us. tahdu wihsí to leetu wiffgruntigaki israubficht. Erzogs palahwe. 20tá September uszirte ahtrumá ne tahf no Weimares trihs labbi leelus schuhmus no wezzahm lubbahm un galbeem, peepstbija tohs ar ehweles Kaldahm, wezzahm eljes muzzahm un ar zittahm dedigahm leetahm, fo wehl woi ar pikli aptaisija, woi ar terpentín-spiritu apraipiija. Tad eededjinaja weenu pakkat ohiru un apflazzinaja zaur to paschu sprizzi pírmu ar tihru uhdeni, ohtru ar Bohnes-kunga suppi un treschu ar zittu suppi, fo weens kungs, Ahken wahrda, irr isdohmajis. Schi suppe fewischki parahdijahs spehzigu, jo tahm leetahm, fo ar to apflazzinaja, itt fá mahli wilkabs pahri, kas leefmahm wairs ne palahwe turp messtees. Arri paschas plahnakas lubbas, ar scho suppi apflazzinatas, un stahwedamas wirs paschahm wiffleelakahm leefmahm, wairs ne eedeggahs, bet grusdedamas ween pá masticin palikke par ohgleh. Da pehs scho suppi gan warr uesteik. Wajjadsetu ka-tram fainneekam ne ween labbu sprizzi turreht mahjas, bet arri labbu teesu tahdas suppes, ka, kad par nelaini ugguns kaut kur ispruhk, wiasch jau no eefahkuma ar to warretu flazzinacht un glohbt. — Kam patihk, few scho suppi fataifcht, lat nemm us leelu wachti 3 mahzjinus jeb 3 reekuschas smalki fagruhsta alahna, 6 mahzjinus jeb 6 reekuschas melluma sahlu, fo wiffslabbak warr paglabbahé kahda buddeli iskaufetas, un 15 mahzjinus jeb 30 reekuschas tihritu mahlu. Teiz, ka arri salmu-jumts, ar scho suppi apleets, wairs ne eedeggotees.

Is Sweedru semmes. Zit beesi tee willi Krewu fainne, til beesi lahtschí atkal Sweedru semme. No Jahneem tik lihds schim ruddenim tur pa diwahm basnizas walstim ween lahtschí lihds schim fints lohpus fapleh fufchi.

Is Ollenderu semmes. 30tá September wedde zehlast ar laiwu ne tahf no Dortrektes juhmallas leelu pulku reisneeku us to ugguns-kuggi, ar fo tee zittá pasfaules mallá gribbeja atseet; bet wehtra warrena fazehlahs, apgahse laiwu, un 14 zilweki noslihe bes schehloschanas, jo ne weens ne jaudaja winneem palihgá eet.

Is Unguru semmes. Tanni muishá, fo nosauz Zarwas, ne fenn muishas-kungs pawehleja semneekam, lat pahri birkawus willas wedd us leelu Pestes-pilssehtu un tur tam kohpmanam nodohd, kurra wahrds wirs tahs grahmatas rakstihst, fo kungs semneekam arri oedewe. Semneeks lihds ar sawu dehlu un diweem wesumeem willas laimigi atnahk Pesté, bet té winneem wehl us leelzelku diwi wiltneeki peestahjahs, un waiza, preeksch kam winni weddoht to willu. Semneeks winneem atbildeja: »mihli kungi, to es pats ihsten' ne sinnu; bet man pawehlehts, tam kungam nodohd, kurra wahrds wirs schahs grahmatas rakstihst.« »Labbi!« tá teize weens no blehsch eefr: »es pats esmu tas kungs, us kam schi grahmata rakstita. Weddeet to willu man jel lihds us mannu bohdi!« Un raug, blehschi ahtrumá us pahri stundahm irr ihrejuschí bohdi, kur to willu leek eenest eekschá, aismakfa semneekem to faderretu naudu par weschanu, un ir israksta sijniti, bet ar leeku wahrdu, ka semneeks winneem to prezzi riktigi effoht nodewis. Kad lautini nu nahk mahjas un kungam to kwitt parahda, tad, sinnam, ta wiltiba nahk gaisma; bet fo nu darricht nabbagam semneekam? Eet atpakkat us Pesté, atrohdt to bohdi gan; tatschu namma kungs ne mas ne

sinu, kas tee tahdi wihtri bijuschi, kas tik us pahri stundahn bohdi ihrejusch. — Af tawu blehdibu! Bet arri af tawu mulka prahtu! — Is West-Indijes jeb Widdus-Amerikas. Kad ne fenn tur us to fallu Gwahde-lupe breefmiga femmes trihjeschana gaddijahs, kad weens mohru-wihts, fawu paschu dshiwibu ne taupidams, weenu baltu zilweky laimigi isglahbe, un pa wissam leedse fahdu dahwanu par fawu darbu pretti wemt, fazzidams schohs wahedus: schodeen darru wissu Deewa labbad, bet ne ko par dahwanu! — Sallas waldischana, scho wianna gohda prahtu dabbujuse sunnahr, nospreede winnam par labbu 2000 frankus (jeb rubtus kap.) famest, par 1500 rubleem winnu no wehrgu buhschanas ispirkt par brihwu un tohs pahrejus 500 rubtus winnam pascham eedoht rohkâ. — Is Algih-pilssehtas, Seemet, Afrika. Danni mallâ drihs pa wissu gaddu leels karstums un tadeht tur arri rohdahs warreni barri ohdu, kas zilwekeem neschehligi uskriht. Senn laikâ jau dasche dohmajis, kâ no winnahim glahbtees; bet lihds schim ne kas ne palihdseja. Weens no teem Sprantschu kawawihreem, kas taggad tur kohrteli, ne fenn isdohmaja atkal jaunû gudribu prett ohdehm. Ispuschkoja fawu gulkamu weetinu wissapfahrt ar prischem lohshbehrû-lohka sarreem, aistaisija durris un lohkus, un gahje gulleht, zerredams, ka nu ohdes winnu laidischohht meerâ. Bet nabbaga wihts ohtrâ rihtrâ wairs ne mohdahs, — bija pa nakti aismidus. Dokteri teije: winsch tik no to prischu sarru smakkas effoht noslahpis, un ta arri jau effoht wezza mahziba: ka buhs kohhti fargatees, puffes, woi prischus behrsu jeb zittus sarrus pa nakti turrept istabâ; jo tahda smakka zilwekeem, wisswairal gulloscheem, drihs parrohht nahwi.

Sinna, jik naudas 2 Nowember mehn. deenâ 1843 eeksch Rihges maffaja par daschahim prezzehm.

Maffaja:		Subr. nauda. Rb. R.	Par	Maffaja:	Subr. nauda. Rb. R.
1 puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1	50	1 pohdu (20 mahrzineem), wasku	7	—
— meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1	—	— tobaka	—	65
— kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	2	15	— sweesta	2	50
— ausu	—	70	— dselses	—	75
— sirnu	1	60	— linnu, krohna	1	80
— rupju rudsu: miltu	1	50	— brakka	1	60
— bihdeletu rudsu: miltu	1	80	— kannepu	1	—
— bihdeletu kweeschu: miltu	2	75	— schrihtu appinu	2	—
— meeschu: putraimu	1	50	— neschlihtu jeb prezjes appinu	1	20
— eefala	1	15	— muzzu silku, eglu muzzo	8	—
— liinu: sehklas	2	—	— lassu muzzâ	8	25
— kannepu: sehklas	1	50	— smalkas fahls	4	—
1 wesumu seena, 30 pohdus smaggu	4	—	— rupjas baltas fahls	4	15
darrotu wehrschu gallu, pa pohdu	1	—	— wahrti brandwihna, puffdeggâ	7	—
			— diwdegga	9	—

Lihds 3. Nowember pee Rihges irr atnahfuschi 1273 kuggi un aisbraufusch 1248.

Bridw drikkelt. No Widssemes General-gubbornementes puffer, Dr. C. W. Napierofky.